

תוכן עניינים

3	מבוא	
4	מי הם הידועים בציבור?	1.
8	ההסכמים הקיימים בין ידועים בציבור	2.
8	הסכם מפורש	a.
8	הסכם ממון	i.
13	הסכם חיים משותפים – הסכם זוגיות	ii.
14	הסכם מכללא	b.
17	מעמד החוקי של ידועים בציבור וזכויותיהם	3.
24	מאפייניהם ומגבלותיהם של ידועים בציבור וההבדלים בינם לבין זוגות נשואים	4.
24	הסכם ממון בין ידועים בציבור לעומת זוגות נשואים	a.
28	משפט משווה	5.
30	דיון ומסקנות	6.
32	בביליוגרפיה	7.

מבוא

עבודת מחקר זו עוסקת בחוזים משפחתיים בין זוגות ידועים בציבור כאשר שאלת המחקר המרכזית היא מה הוא ההליך המשפטי בחוזים שבין ידועים בציבור והזכויות הזוגיות שחווה זה מתנה?

בכדי לענות על שאלת המחקר, נדרש תחילה לאבחן מי הם הידועים הציבור וכיצד החקיקה בישראל מפרשת ומגדירה סטטוס זה בדיני המשפחה. נושא זה הוא הכותרת של הפרק הראשון במסגרת עבודת המחקר.

הפרק השני לעבודה יעסוק בסוגי ההסכמים השונים שבני זוג ידועים בציבור בישראל כורתים ביניהם על מנת להעניק תוקף משפטי הן למעמדם כידועים בציבור והן לצורך הסדרת מערכת היחסים והזכויות בין בני הזוג עצמם. כמו כן בפרק זה אעסוק בהליכים המשפטיים הדרושים לצורך הענקת הכשרות המשפטיות והתוקף לאותם הסכמים.

הפרק השלישי בעבודת מחקר זו תעסוק במעמדם החוקי של הידועים בציבור ובשאלת זכויותיהם הקנויה מתוקף אותם חוקים.

בפרק הרביעי אבחין כיצד נבדלים בני זוג ידועים בציבור מזוגות נשואים על פי הפסיקה הישראלית הענפה בתחום בדגש על יחסי ממון וחלוקת הזכויות והחובות בין בני זוג ידועים בציבור. על אף ההתפתחות המשמעותית בפסיקה ובאקדמיה העוסקים בתחום דיני המשפחה בעניינם של ידועים בציבור, עדיין קיים פער משמעותי בין ידועים בציבור לזוגות נשואים כדת בישראל וזהו עיקרו של פרק זה.

בפרק החמישי אבחן את היקף הזכויות של ידועים בציבור במשפט המשווה, כיצד מפרשת הפסיקה השונה את מעמדם של הידועים בציבור אל מול זוגות נשואים וגם את מעמדם של זוגות חד-מיניים.

בפרק השישי והאחרון אקיים דיון מסכם עם מסקנות צופות פני עתיד.

1. מי הם הידועים בציבור?

"ידועים בציבור" הם בני-זוג, אשר חיים יחדיו ומקיימים אורח חיים נשוי וזאת ללא נישואין דתיים רשמיים. המונח "ידועים בציבור" הוא פרי יצירה של החברה הישראלית, המחוקק הישראלי ובתי המשפט בישראל¹. הגדרה זו אינה ההגדרה הפורמלית למונח 'ידועים בציבור' ובוודאי שלא ההגדרה הקבועה בחוק. כפי שאראה בהמשך, החקיקה בישראל הרלוונטית לידועים בציבור אינה מגדירה אותם במידה שווה.

בכדי להבין לעומק את פירושו של המונח, יש לנבור בהיסטוריה החקיקתית שהובילה להכרה במוסד הידועים בציבור. אולם, תחילה יש להבין כיצד הדינמיקה והשליטה של הממסד הדתי בישראל על מוסד הנישואין והגירושין השפיע ומשפיע על קיומו והתפתחותו של מוסד 'הידועים בציבור'.

בשנת 1995 חוקקה הכנסת את חוק בתי המשפט לענייני משפחה². בטרם נחקק חוק זה, היו נוצרים לעתים קרובות מצבים שבהם בני זוג נשואים היו מוצאים עצמם מתדיינים בכמה ערכאות שיפוטיות במקביל, כאשר כל ערכאה דנה בפן שונה של הסכסוך וזאת משום פיצול הסמכויות בין בתי המשפט השונים העוסקים בעניינים שבתוך המשפחה (מזונות אישה, מזונות ילדים, משמורת וכיוצא בזה). המחוקק שם קץ לבעיה זו בעצם הפיכתו את בית המשפט לענייני משפחה לגורם המרכזי אשר מטפל בכלל העניינים המתעוררים בין בני זוג ומהווה עבורם כתובת אחת לכל הצדדים בסכסוך. עם זאת, עדיין ניתן לפנות לבית הדין הרבני מטעמים שונים. בהקשר זה עולה סוגיית "מרוץ סמכויות" שבין בתי המשפט לענייני משפחה ובתי הדין הרבניים. "מרוץ סמכויות" הוא מונח משפטי שבא לתאר מצב של סכסוך בין בני זוג נשואים אשר יכול להתדיין בפני ביהמ"ש לענייני משפחה או בפני בית הדין הרבני. במצב זה, המוסד הראשון שאליו מוגשת התביעה (בין אם ע"י הבעל ובין אם ע"י האישה), הוא יהיה המוסד שידון בסכסוך ולכן לבעלי הדין יש אינטרס למחר ולהגיש תביעה במוסד הנראה להם עדיף מבחינתם. בישראל מתייחס "מרוץ הסמכויות" לתחומים שונים ובהם הכרת אבהות וקביעת מעמד אישי, לרוב הוא מתייחס למחלוקות בין בני זוג הנמצאים בהליך גירושין. מחלוקות אלו יכולות להיות הכרת אבהות, קביעת מעמד אישי וכיוצא בזה. עניינים מסוג זה יכולים להידון בפני בית משפט לענייני משפחה או בפני בית דין רבני.

אולם, בכל הנוגע לענייני נישואים או גירושין, בני זוג חייבים לפנות ולבצע את ההליך רק בבית הדין הרבני וללא אפשרות בחירה כפי שאפרט בהמשך.

בתי הדין הרבניים בישראל הם חלק בלתי נפרד ממערכת המשפט בישראל וההבדל בין מוסדות אלו לבתי המשפט הרגילים נעוצה בעובדה שבתי הדין הרבניים פוסקים על ההלכה היהודית ועקרונות המשפט העברי, בשונה מאופן שבו נוהגים שאר בתי המשפט בישראל.

בתי הדין הרבניים, בדומה לבתי המשפט לענייני משפחה, הם סטטוטוריים ופועלים בהתאם לנקבע בחוק³. הסמכות העיקרית והבלעדית הנתונה לבתי הדין הרבניים קבוע בסעיף 1 לחוק שיפוט בתי דין רבניים: "ענייני נישואין וגירושין של יהודים בישראל אזרחי המדינה או תושביה יהיו בשיפוטם הייחודי

¹ פרידמן דניאל, "הידועה בציבור בדין הישראלי". עיוני משפט ג' עמ' 459, תשל"ג

² חוק בית המשפט לענייני משפחה, תשנ"ה-1995

³ חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953